

QUINA ÉS LA FUNCIO BIOLÒGICA DEL PLAER INTEL·LECTUAL?

David Bueno
i Torrens

Professor i investigador de genètica
de la Universitat de Barcelona

Intel·lecte plaent

Una de les maneres com els instints afavoreixen la seva satisfacció és associant-la a plaer. Tothom sap que quan realitzem les funcions vitals, com per exemple quan mengem, bevem o practiquem el sexe, experimentem un plaer físic associat als sentits. Quan un individu sent plaer, el seu cervell induïx la producció d'hormones com l'endorfina, l'oxitocina i la serotonina, que causen un estat general de benestar. Tanmateix, el plaer físic, que habitualment ha estat considerat com el més baix dels plaers, no n'és pas l'única forma. Una altra forma de plaer és l'emocional, que ve de la satisfacció de les necessitats d'afecte i admiració, i que es relaciona directament amb la capacitat social humana. És el plaer que recomanava el filòsof grec Epicur, el qual pensava que l'amistat era la font de la felicitat. Finalment, el plaer que tradicionalment s'ha considerat més elevat és l'intel·lectual o espiritual, distinció que ja feia Plató. Tornant al plaer físic, moltes persones amb idees religioses fonamentalistes el consideren un vici, ja que suposa cedir als desigs del cos i no als de l'ànima. Els pecats sovint estan en relació amb aquest tipus de plaer; i per això la religió intenta substituir-lo per plaers emocionals i espirituals. Curiosament, aquests plaers activen la producció de les mateixes hormones, com també ho fan moltes drogues i, en general, les addiccions.

RESPECTE EL PLAER INTEL·LECTUAL, acabo de llegir un llibre de Jorge Wagensberg de títol homònim que m'ha fet reflexionar sobre plaers propis que mai havia racionalitzat. El plaer intel·lectual es el plaer íntim que es produeix en el moment precís d'una nova comprensió o d'una nova intuïció, i suposa una certa transcendència, ja que ve donat pel sentiment d'anar més enllà dels propis límits, de créixer interiorment. La funció biològica del plaer físic és molt òbvia, satisfer els instints associats a les funcions vitals, com també ho és la del plaer emotiu, estimular la vida social. Quina és, però, la funció biològica del plaer intel·lectual?

PER COMENÇAR, CAL DIR QUE QUALESVOL FUNCIO biològica ha d'haver estat afavorida per la selecció natural. Com sempre passa amb la selecció natural, a l'inici aquesta característica havia de ser supèrflua, atzarosa, fins que va esdevenir útil per alguna cosa. Atenent a la capacitat tècnica i científica humana, que ha estat imprescindible per a la nostra supervivència com a espècie, no és difícil concloure que la utilitat del plaer intel·lectual és em-

JAUME BATLLE

“Cada cop que hom creix interiorment, experimenta plaer intel·lectual, el qual, com a plaer, l'impulsa a continuar plantejant-se preguntes i a intentar comprendre les respostes”

pènyer-nos cap a l'adquisició i aplicació de nous coneixements, la qual cosa du implícita la comprensió de tot allò que ens envolta. Cada vegada que una persona comprèn una cosa que li era desconeguda, independentment que una altra ja l'hagués comprès abans, és a dir, cada cop que hom creix interiorment, experimenta plaer intel·lectual, el qual, com a plaer, l'impulsa a continuar plantejant-se preguntes i a intentar comprendre les respostes. És el camí del coneixement humà, que la nostra natura du escrit en la seva biologia. Com vaig defensar en un article que vaig escriure amb la meua esposa a la revista d'educació *Escola Catalana* fa un any, la clau d'una bona educació és la potenciació de la creativitat innata dels infants, a la qual cosa ara afegiria “per tal d'ensenyar-los a fruit del plaer intel·lectual”. És, sens dubte, la millor manera d'ensenyar-los a aprendre i comprendre.

I ÉS EL QUE EL PLAER INTEL·LECTUAL és cosa de nens, atès que per gaudir-ne cal una bona dosi de curiositat. La curiositat és freqüent en molts mamífers, però totes les espècies la perden en assolir la maduresa sexual, excepte la humana. La curiositat és, per tant, un tret juvenil que en els humans es perllonga durant tota la vida. En biologia, el fenomen de conservar trets juvenils durant l'edat adulta s'anomena neotènia (del grec *neo*, jove, i *teinein*, estendre's). I és precisament aquesta neotènia el que ens permet, com a espècie, ser científics, artistes o poetes. Des d'aquest punt de vista som com primats immadurs. Com va dir l'escriptor uruguaià Constancio C. Vigil, “la millor lloança que es pot fer d'un home és comparar-lo amb un nen”. I és en aquest sentit que haig de reconèixer que sóc un addicte al plaer intel·lectual.

ARA BÉ, MASSA SOVINT L'EXCÉS DE COMPETÈNCIA professional que establim, que ens converteix en taurons entre taurons (aquesta expressió l'he mallejada d'un col·lega), ens força a comprendre, a avançar com a científics, artistes o el que sigui, més enllà del límit del plaer; i llavors aquest es pot tornar dolor. Segons el filòsof John Stuart Mill, “el plaer i el dolor rarament existeixen per separat, sinó que gairebé sempre es troben units, i la mateixa persona sent plaer segons el grau de virtut que assoleix, i dolor per no haver-ne assolit més”. Per ser feliços i progressar cal no creuar la frontera de fer les coses per plaer, però em dol dir que ho he vist massa vegades en científics tant novells com veterans.